

» συνέχεια από τη σελ. 15

■ **Οικονομία χωρίς τράπεζες δεν υφίσταται. Και ρωτώ, διότι το δύσκολο νομισματικό περιβάλλον έχει κάνει τις επιχειρήσεις συντηρητικές στον δανεισμό και τις τράπεζες πιο αυστηρές. Βρισκόμαστε σε στασιμότητα;**

Οντως, ο ρόλος των τραπεζών είναι σημαντικός, ιδίως αν λάβουμε υπόψη τον τραπεζοκεντρικό χαρακτήρα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και το μέγεθος των επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία. Είναι επίσης γεγονός ότι η αύξηση των επιτοκίων σε συνδυασμό με την επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει την ικανότητα αποπληρωμής χρέους από επιχειρήσεις και νοικοκυριά και, άρα, δεν ευνοεί την πιστωτική επέκταση. Είναι αυτονόητο ότι οι τράπεζες πρέπει να εφαρμόζουν συνετά πιστοδοτικά κριτήρια και υπάρχουν ενδείξεις ότι οι χαμηλοί ρυθμοί πιστωτικής επέκτασης προέρχονται κυρίως από την πλευρά της ζήτησης και λιγότερο από την πλευρά της προσφοράς. Υπό το πρίσμα αυτό, η επίτευξη των στόχων που έχουν θέσει οι τράπεζες για πιστωτική επέκταση για το τρέχον έτος είναι αβέβαιη. Μεσοπρόθεσμα, οι θετικές προοπτικές για την ελληνική οικονομία, ιδίως μετά την απόκτηση της επενδυτικής βαθμίδας, και οι ευκαιρίες που αναδύονται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης αποτελούν παράγοντες που δρουν ενισχυτικά υπέρ των νέων εκταμιεύσεων δανείων.

■ **Μια και μιλάμε για τις τράπεζες, τα «κόκκινα» δάνεια έφυγαν από αυτές, παραμένουν όμως στην οικονομία, στις εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων. Άρα, η εξυγίανση της αγοράς δεν έχει γίνει. Πώς πιστεύετε ότι θα αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα;**

Το ύψος του ιδιωτικού χρέους που βρίσκεται εκτός τραπεζικού συστήματος είναι σημαντικό και με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία ανέρχεται σε περίπου 70 δισ. Για τον λόγο αυτόν, έχουμε συχνά διατυπώσει την άποψη ότι είναι ιδιαίτερα κρίσιμος ο ρόλος των εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων, προκειμένου να επιλυθεί οριστικά ένα «βαρίδι» για την οικονομία. Αυτό μπορεί να γίνει είτε μέσω της παροχής διατηρήσιμων λύσεων ρύθμισης για τους «βιώσιμους» πιστούχους, είτε μέσω της αποτελεσματικής διαχείρισης του ενεχύρου για τις υπόλοιπες περιπτώσεις. Η αναμενόμενη ενσωμάτωση της Οδηγίας 2021/2167, που θέτει το νέο νομοθετικό πλαίσιο των εταιρειών διαχείρισης, αναμένεται να λειτουργήσει υποστηρικτικά μεταξύ άλλων σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης αλλά και δίκαιης μεταχείρισης των δανειοληπτών. Επίσης, θετικά συμβάλλουν κατά κανόνα στη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους η άνοδος στις τιμές των ακινήτων και οι θετικές προοπτικές για την οικονομία. Τέλος, οι βελτιώσεις στο πλαίσιο του εξωδικαστικού μηχανισμού που ανακοίνωσε πρόσφατα η κυβέρνηση και ιδίως η λειτουργία του φορέα απόκτησης και επαναμίσθωσης ακινήτων αναμένεται να έχουν θετικό πρόσημο στην προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος.

■ **Μήπως πρέπει να υπάρξουν μεγαλύτερα «κουρέματα» χρέους όπου δεν υπάρχει προοπτική ανάκτησης όλης της οφειλής είτε πρόκειται για επιχειρήσεις είτε για νοικοκυριά;**

Στις περιπτώσεις που αναφέρετε, όπου δεν υπάρχει προοπτική ανάκτησης του συνόλου της οφειλής είτε μέσω ρύθμισης δανείων είτε μέσω ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων, έχουμε δει να γίνονται διαγραφές χρέους που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αρκετά υψηλές. Αυτό που συστήνουμε και ως αρμόδια εποπτική Αρχή είναι η αποφυγή τυχόν κωλυσιεργίας από πλευράς των εταιρειών διαχείρισης, είτε λόγω μεγάλου όγκου υποθέσεων είτε λόγω εκτιμήσεων για την πορεία της αξι-

ας των υπέγγυων ακινήτων. Ας μην ξεχνάμε επίσης ότι η συντηρητική πλειοψηφία του χρέους που διαχειρίζονται σήμερα οι εταιρείες διαχείρισης σχετίζεται με τις τιτλοποιήσεις «κόκκινων» δανείων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ηρακλής». Αυτό σημαίνει ότι τυχόν σημαντικές αποκλίσεις στις ανακτήσεις των δανείων, σε σχέση με τις προγραμματισθείσες ανακτήσεις στα αρχικά επιχειρηματικά πλάνα, θα έχουν επιπτώσεις στα δημοσιονομικά μεγέθη, δεδομένου ότι το κράτος παρέχει εγγύηση επί των ανώτερων τίτλων από τις εν λόγω τιτλοποιήσεις που διακρατούν οι ίδιες οι τράπεζες.

■ **Και ρωτώ, διότι αρκετοί -φυσικά πρόσωπα αλλά και εταιρείες- βρέθηκαν σε αδυναμία εν μέσω της οικονομικής κρίσης, ωστόσο διαθέτουν προοπτικές αλλά είναι σηματοποιημένοι και δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν εκ νέου από τις τράπεζες. Δεν πρέπει να έχουν μια δεύτερη ευκαιρία; Και δεν αναφέρομαι στους στρατηγικούς κακοπληρωτές...**

Εδώ αγγίζετε ένα πολύ σημαντικό και κρίσιμο ζήτημα, αυτό του αποκλεισμού των «κόκκινων» οφειλετών από το τραπεζικό σύστημα. Ο αριθμός αυτός είναι ιδιαίτερα μεγάλος, τόσο στη λιανική πίστη ό-

«Θεωρώ ότι ένα μέρος των πιστούχων που βρίσκονται εκτός τραπεζών (φυσικά μη στρατηγικών κακοπληρωτών) θα μπορούσε, υπό προϋποθέσεις και πάντοτε με γνώμονα την τήρηση των εποπτικών κανόνων, να επανέλθει εντός ισολογισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων»

“ Στα 70 δισ. ευρώ το ύψος του ιδιωτικού χρέους που βρίσκεται εκτός τραπεζικού συστήματος ”

σο και στις μικρομεσαίες και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Χαρακτηριστικά, στις δύο τελευταίες κατηγορίες σχεδόν δύο στους τρεις οφειλέτες είχαν μη εξυπηρετούμενες οφειλές κατά την κορύφωση της κρίσης. Χωρίς να θέλω να μπω σε τεχνικές λεπτομέρειες, υπάρχουν -να ξέρετε- αυστηροί εποπτικοί κανόνες που διέπουν τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα από τις τράπεζες. Ομως, θεωρώ ότι ένα μέρος των πιστούχων που βρίσκονται εκτός τραπεζών (φυσικά μη στρατηγικών κακοπληρωτών) θα μπορούσε υπό προϋποθέσεις και πάντοτε με γνώμονα την τήρηση των εποπτικών κανόνων να επανέλθει εντός ισολογισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι πρόσφατες ανακοινώσεις από τον υπουργό Οικονομικών για την εισαγωγή σε νομοσχέδιο -μεταξύ άλλων- της χορήγησης δανείων από μη τραπεζικούς φορείς αναμένεται να βοηθήσει σημαντικά ως προς αυτή την κατεύθυνση. Φυσικά, θετικό πρόσημο θα έχουν και οι βελτιώσεις στον εξωδικαστικό μηχανισμό που προανέφερα.

■ **Η πανδημία, αλλά και η ενεργειακή κρίση επέβαλαν την ανάγκη στήριξης από το κράτος. Αυτή η πολιτική δεν μπορεί να συ-**

νεχιστεί εσασί. Τι θα προτείνατε στον πρωθυπουργό ως εναλλακτική λύση, αλλά και στις επιχειρήσεις που έχουν πλεόνασμα κερδοφορίας;

Είναι σαφές ότι τα μέτρα στήριξης που παρείχαν οι κυβερνήσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης θα πρέπει να αποσυρθούν, όσο οι επιπτώσεις των κρίσεων σταδιακά υποχωρούν. Η κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής θα πρέπει να είναι περιοριστική, ώστε να μη δημιουργείται πλεονάζουσα ζήτηση που θα μπορούσε να ανατροφοδοτήσει τις τρέχουσες πληθωριστικές πιέσεις. Εξάλλου, η διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και η επαναφορά των δημοσιονομικών κανόνων επιτάσσουν τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Σε περίπτωση που υπάρξει αναζωπύρωση της ενεργειακής κρίσης λόγω των πρόσφατων εξελίξεων στη Μέση Ανατολή και κριθεί ότι χρειάζονται νέα μέτρα στήριξης, αυτά θα πρέπει να είναι προσωρινά, στοχευμένα στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, χωρίς να αλλοιώνουν τα κίνητρα για την εξοικονόμηση ενέργειας.

Η συζήτηση για την έκτακτη φορολόγηση των υπερκερδών σε κλάδους που έχουν παρουσιάσει αυξημένη κερδοφορία λόγω των έκτακτων συνθηκών έχει απασχολήσει τους ιθύνοντες χάραξης πολιτικής στην προσπάθεια για εξεύρεση επιπλέον πόρων για τη χρηματοδότηση έκτακτων μέτρων, είτε αυτά αφορούν την ενεργειακή κρίση είτε την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Στην Ελλάδα, την περίοδο 2022-2023, το 1/3 του κόστους των ενεργειακών μέτρων στήριξης (περίπου 4,2 δισ. ευρώ) χρηματοδοτήθηκε από την έκτακτη φορολόγηση των διυλιστηρίων και τον μηχανισμό ανάκτησης υπερκερδών των εταιρειών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Τα έσοδα από την έκτακτη αυτή φορολόγηση των υπερκερδών στον συγκεκριμένο κλάδο ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι τα υψηλότερα στην ευρωζώνη.

Παράλληλα, κάποιες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ισπανία και η Λιθουανία, έχουν επιβάλει έκτακτη φορολογία στα κέρδη των τραπεζών, ενώ παρόμοια σχέδια έχουν εκπονήσει η Ιταλία και η Σλοβενία. Παρ' όλα αυτά, η φορολόγηση του χρηματοπιστωτικού κλάδου ενέχει κινδύνους, ιδιαίτερα σε μια χώρα όπως η Ελλάδα όπου οι τράπεζες δεν έχουν πρόσφατο ιστορικό υψηλής κερδοφορίας. Συγκεκριμένα, ένα αντίστοιχο μέτρο είναι πολύ πιθανό να έχει αρνητικές συνέπειες στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και στην οικονομία συνολικά, καθώς καθιστά τις τράπεζες λιγότερο ανθεκτικές σε αρνητικές διαταραχές, περιορίζει τις δυνατότητες για βελτίωση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, ενώ επιδρά αρνητικά και στην πιστωτική επέκταση. Σε γενικές γραμμές, ένα σταθερό φορολογικό περιβάλλον είναι συγκριτικά προτιμότερο, καθώς μειώνει την αβεβαιότητα και δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για αύξηση των επενδύσεων. Θα μπορούσαν επίσης να υπάρξουν συμπληρωματικά παρεμβάσεις στην αγορά, κυρίως ελεγκτικού χαρακτήρα, ώστε οι επιχειρήσεις να αναπροσαρμόζονται πιο γρήγορα τις τιμές τους, όταν μειώνεται ο πληθωρισμός.

Σε κάθε περίπτωση, ως εναλλακτική λύση για την άντληση των απαραίτητων πόρων, συμβατή με τη διαφύλαξη της δημοσιονομικής σταθερότητας, θα αναδείκνυα την εντατικοποίηση των προσπαθειών για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις της κυβέρνησης για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και η δηλωμένη αποφασιστικότητα της να φέρει μετρήσιμα αποτελέσματα είναι αναμφισβήτητα πρωτοβουλίες προς τη σωστή κατεύθυνση.